Heidi Lokasaari
lakimies
Rikosseuraamuslaitos
12.10.2022

Rikosseuraamuslaitoksen lausunto (lausuntopyyntö HE 87/2022 vp)

Lakivaliokunta on pyytänyt Rikosseuraamuslaitokselta kirjallista asiantuntijalausuntoa koskien hallituksen esitystä eduskunnalle kaikkien henkilöiden suojelemiseksi tahdonvastaiselta katoamiselta tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi rikoslain 11 luvun muuttamisesta (HE 87/2022 vp).

Esityksessä ehdotetaan kaikkien henkilöiden suojelemiseksi tahdonvastaiselta katoamiselta New Yorkissa 20.12.2006 tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen sekä sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamista. Lisäksi ehdotetaan, että rikoslaissa säädettäisiin rangaistavaksi tahdonvastaisen katoamisen toteuttaminen ja tehtäisiin tästä uudesta rikoksesta aiheutuvat muut muutokset rikoslakiin. Rikosseuraamuslaitos toteaa pitävänsä yleissopimuksen voimaansaattamista sekä sen myötä tehtäviä rikoslain muutoksia kannatettavana.

Yleissopimuksen 18 artiklassa määrätään, mitä tietoja on annettava sellaisille henkilöille, joilla on laillinen oikeus tietoihin, kuten vapautensa menettäneen omaisille tai näiden edustajille tai asiamiehelle. Tiedonsaantioikeutta voivat kuitenkin rajoittaa mm. 20 artiklan määräykset, joissa säädetään poikkeuksista tiedonsaantiin. Rikosseuraamuslaitoksen asiakkaat olisivat yleissopimuksen 20 artiklassa tarkoitetussa tilanteessa. Rikosseuraamuslaitoksen asiakkailla on lain suoja, tuomioistuinviranomaiset valvovat vapaudenmenetystä, ja tiedonsaannin rajoittaminen on henkilön yksityisyyden takia täysin välttämätöntä lailla säädetyn mukaisesti.

Esitetyllä on arvioitu olevan vähäisiä vaikutuksia Rikosseuraamuslaitokseen. Rikosseuraamuslaitos käsittelee säännönmukaisesti tiedusteluja siitä, onko henkilö vankilassa. Jatkossa tietopyyntöjä voidaan perustella tahdonvastaisen katoamisen selvittämisellä tai poissulkemisella. Esityksessä on arvioitu olevan mahdollista, että tällaisiin tietopyyntöihin vastaaminen on muita pyyntöjä työläämpää, sillä pyyntöjä olisi harkittava myös yleissopimuksen määräyksiä vasten. Rikosseuraamuslaitos katsoo, että tietopyyntöjen johdosta mahdollisesti lisääntyvää työmäärää on vaikea arvioida. Rikosseuraamuslaitos tunnistaa kuitenkin sen, että kyseessä oleviin tietopyyntöihin vastaaminen tulee olemaan muita pyyntöjä työläämpää.

Esityksessä on lisäksi arvioitu, että osaa Rikosseuraamuslaitoksen henkilökunnasta olisi tarpeen kouluttaa tietyistä yleissopimuksen määräyksistä, eli etenkin tietojensaantioikeuksia koskevista määräyksistä. Rikosseuraamuslaitos tunnistaa myös yleissopimuksen voimaansaattamisesta aiheutuvan koulutustarpeen.

Esityksessä on sivulla 40 viitattu Rikosseuraamuslaitoksen rikosseuraamusalueisiin. Rikosseuraamuslaitos toteaa, että 1.9.2022 voimaan tulleen organisaatiomuutoksen myötä rikosseuraamusaluejaosta on luovuttu. Näin ollen oikeampi sanamuoto kyseisessä kohdassa voisi olla esimerkiksi ”Rikosseuraamuslaitoksen sisäinen laillisuusvalvonta puolestaan valvoo toiminnan laillisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta”.

Muilta osin esitys on sisällöltään Rikosseuraamuslaitoksen näkemyksen mukaan asianmukainen ja esitys kokonaisuutena kannatettava.

Heidi Lokasaari

Lakimies